

HOZIRGI DAVRDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR O'RNI

Ilmiy rahbar: pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ismoilova Malika Erkinovna

Navoiy innovatsiyalar univeriteti 601-guruh talabasi:

Istamova Gullola Uyg'un qizi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqola hozirgi davrda ta'lim tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni, mohiyati va ahamiyatini tahlil qiladi. Maqolada texnologik innovatsiyalarning o'quv jarayonini samaradorligini oshirish, talabalar mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish va o'qituvchilarning kasbiy faoliyatini takomillashtirishdagi roli atroflicha ko'rib chiqiladi. Shuningdek, raqamli ta'limga o'tishdagi mavjud qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish yo'llari, o'qituvchi hamda o'quvchi rollarining transformatsiyasi hamda kelajak istiqbollari yoritilgan. Tadqiqot asosida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali tatbiq etish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: Pedagogik texnologiyalar, Raqamli ta'lim, Mustaqil ta'lim, Interfaol platformalar, O'qituvchi kompetensiyasi, Ta'lim innovatsiyasi, O'quv jarayoni

Abstract: This scientific article analyzes the role, essence, and significance of modern pedagogical technologies in the education system today. The article comprehensively examines the role of technological innovations in improving the effectiveness of the educational process, developing students' independent work skills, and enhancing teachers' professional activities. It also highlights existing challenges in transitioning to digital education and ways to overcome them, the transformation of teacher and student roles, and future prospects. Based on the research, recommendations are provided for the effective implementation of modern pedagogical technologies.

Keywords: Pedagogical technologies, Digital education, Independent learning, Interactive platforms, Teacher competence, Educational innovation, Learning process

Аннотация: Данная научная статья анализирует роль, сущность и значение современных педагогических технологий в современной системе образования. В статье подробно рассматривается роль технологических инноваций в повышении эффективности учебного процесса, развитии навыков самостоятельной работы студентов и совершенствовании профессиональной деятельности преподавателей. Также освещены существующие трудности перехода к цифровому образованию и пути их преодоления, трансформация ролей преподавателя и учащегося, а также перспективы на будущее. На основе исследования даны рекомендации по эффективному внедрению современных педагогических технологий.

Ключевые слова: Педагогические технологии, Цифровое образование, Самостоятельное обучение, Интерактивные платформы, Компетентность учителя, Инновации в образовании, Учебный процесс

Hozirgi global axborot asrida ta'lim tizimi misli ko'rilmagan darajada transformatsiyani boshdan kechirmoqda. Jamiyatning tezkor rivojlanishi, axborot oqimining tobora ortib borishi va mehnat bozorining yangi talablari pedagogik yondashuvlar va metodologiyalarni qayta ko'rib chiqishni taqozo etmoqda. An'anaviy ta'lim modellari zamonaviy talabalarning ehtiyojlarini to'liq qondira olmayotgan bir sharoitda, zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini yanada samarali, qiziqarli va shaxsga yo'naltirilgan qilishning muhim vositasiga aylanmoqda. Bu texnologiyalar nafaqat bilim berish usullarini o'zgartiradi, balki o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi munosabatlarni, ularning rollarini ham tubdan qayta belgilab beradi. Mazkur maqola hozirgi davrda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta'lim tizimida tutgan o'rnini, ularning mohiyati, afzalliklari, amaliy qo'llash usullari, shuningdek, raqamli ta'limga o'tishdagi muammolar va ularning yechimlari xususida chuqur tahlilni o'z ichiga oladi. Maqsad, ushbu

texnologiyalarning ta'lim sifatini oshirishdagi salohiyatini ochib berish va ularni samarali tatbiq etish uchun zarur shart-sharoitlarni belgilashdan iborat.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, eng avvalo, ta'lim jarayonini optimallashtirishga qaratilgan metodlar, vositalar va tizimlar majmuasidir. Ular axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) imkoniyatlaridan foydalangan holda, o'qitish va o'rganish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bu texnologiyalar tarkibiga elektron ta'lim (e-learning), masofaviy ta'lim, aralash ta'lim (blended learning), mobil ta'lim (m-learning), interfaol doskalar, multimedia resurslari, virtual va to'ldirilgan reallik (VR/AR) texnologiyalari, shuningdek, sun'iy intellekt (AI) asosidagi adaptiv o'qitish tizimlari kiradi. Bu texnologiyalarning asosiy mohiyati o'quvchining faolligini oshirish, uning shaxsiy xususiyatlarini inobatga olgan holda ta'limni individualizatsiya qilish va bilimlarni o'zlashtirish jarayonini vizuallashtirish orqali chuqurlashtirishdan iborat. H. Omonov va N. Xo'jayev ta'kidlaganidek, pedagogik texnologiyalar pedagogik mahorat bilan uyg'unlashgan holda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi [1]. Xususan, interfaol ta'lim platformalari o'quv jarayonida markaziy o'rin egallab, ta'limni modernizatsiya qilish va sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi [3]. Bu platformalar nafaqat texnik, balki pedagogik va psixologik asoslarga ega bo'lib, o'qitish va o'rganish jarayonlarini yangi bosqichga olib chiqadi.

Ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'рни nihoyatda muhimdir. Ular o'quv materiallariga keng va oson kirishni ta'minlaydi, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Eng katta afzalliklaridan biri ta'limni individual ehtiyojlarga moslashtirish imkoniyatidir. Har bir o'quvchi o'z sur'ati va uslubida bilim olishi mumkin, bu esa o'zlashtirish sifatini sezilarli darajada oshiradi. Raqamli texnologiyalar, ayniqsa, mustaqil ta'limni samarali tashkil etishda beqiyosdir. Ular talabalarga bilimlarni mustahkamlash, o'quv jarayonlarini avtonom boshqarish va o'qituvchidan tashqari manbalarga kirish imkonini beradi [2]. Interfaol platformalar orqali o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi samarali muloqotni ta'minlash, turli

topshiriqlarni avtomatlashtirish va tezkor fikr-mulohazalarni taqdim etish mumkin. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning faolligini oshiradi va ularda o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliy qo'llashda turli metodologiyalar va ilg'or tajribalar mavjud. Misol uchun, "teskari sinf" (flipped classroom) modeli, bunda o'quvchilar uyda videoma'ruzalarni o'rganib, darsda amaliy mashg'ulotlar va muammolarni hal qilishga e'tibor qaratadi. Loyihalar asoslangan ta'lim (project-based learning) esa talabalarga real hayotiy muammolarni hal qilish orqali bilimlarni amaliyotda qo'llash imkoniyatini beradi. O'yinlashtirish (gamification) texnikalari ta'lim jarayonini qiziqarliroq qilib, o'quvchilarning ishtirokini rag'batlantiradi. Adaptiv o'qitish tizimlari har bir o'quvchining o'zlashtirish darajasi va uslubini inobatga olgan holda unga moslashgan kontent va vazifalarni taqdim etadi. Interfaol ta'lim platformalarini joriy etish orqali talabalar motivatsiyasini oshirish, mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirish va o'qituvchilarning vaqt va resurslarini optimallashtirish mumkin [3]. Bu platformalar zamonaviy ta'lim tizimining samarali natijalariga erishishning asosiy vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Shu bilan birga, raqamli ta'limga o'tish jarayonida bir qator qiyinchiliklar va to'siqlar mavjud. Bularga, birinchi navbatda, raqamli infratuzilmaning yetishmasligi, internetga ulanish imkoniyatlarining cheklanganligi va texnik vositalardan foydalanishdagi turlicha imkoniyatlar kiradi. Shuningdek, o'qituvchi va o'quvchilarning raqamli savodxonlik darajasidagi farqlar, texnologik yangiliklarga moslashishdagi qiyinchiliklar va o'quv-uslubiy materiallarni raqamli formatga o'tkazish zarurati ham dolzarb muammolar sirasiga kiradi [2]. Bu qiyinchiliklarni hal etish uchun kompleks yondashuv talab etiladi. Hukumat va ta'lim muassasalari tomonidan infratuzilmani rivojlantirishga sarmoya kiritish, yuqori tezlikdagi internetga kirishni kengaytirish zarur. O'qituvchilar uchun uzluksiz kasbiy rivojlanish dasturlari, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bo'yicha treninglar va seminarlar tashkil etish muhimdir. Talabalarni raqamli

savodxonlikka o'rgatish, ularda texnologiyalardan samarali va xavfsiz foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish ham ustuvor vazifadir. Bundan tashqari, interfaol ta'lim platformalarini joriy etishdagi amaliy tajribalar va tavsiyalar muammolarni bartaraf etishda yordam beradi [3].

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'qituvchi va o'quvchi rollarining transformatsiyasiga olib keladi. O'qituvchi an'anaviy bilim beruvchi roldan ko'ra, ko'proq fasilitator, mentor, yo'naltiruvchi va resurslar kuratoriga aylanadi. Uning vazifasi nafaqat ma'lumot yetkazish, balki o'quvchilarni mustaqil izlanishga undash, ularning tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish va shaxsiy o'rganish yo'llarini belgilashga yordam berishdir. Raqamli texnologiyalarning o'qituvchilarga yangi metodologiyalarni tatbiq etish imkonini berishi ham ahamiyatlidir [2]. O'quvchi esa passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga, o'z ta'lim jarayonining subyektiga aylanadi. U mustaqil ravishda bilim olish, muammolarni hal etish, hamkorlikda ishlash va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu o'zgarishlar kelajakda yanada chuqurlashib boradi. Sun'iy intellekt va mashinani o'rganishga asoslangan personalizatsiyalashgan ta'lim tizimlari har bir o'quvchi uchun individual ta'lim traektoriyasini yaratish imkonini beradi. Virtual va to'ldirilgan reallik texnologiyalari immersiv va realistik o'rganish muhitini yaratib, ta'lim tajribasini yanada boyitadi. Kelajakda uzluksiz ta'lim va malaka oshirish tizimlari texnologiyalar orqali kengayib, insonlarning umr bo'yi o'rganish ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, hozirgi davrda zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylanib, uning sifatini va samaradorligini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynamoqda. Ular ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan, interfaol va qiziqarli qilish, o'quvchilarning mustaqil ishlash, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Raqamli platformalar va resurslar bilimlarni o'zlashtirishda yangi gorizontlar ochib, o'qituvchi va o'quvchilarning rollarini tubdan o'zgartirmoqda. Garchi ushbu

transformatsiya jarayonida infratuzilmaviy cheklovlar, raqamli savodxonlikdagi farqlar kabi bir qator qiyinchiliklar mavjud bo'lsa-da, ularni tizimli yondashuv, sarmoyalar, o'qituvchilarni uzluksiz tayyorlash va innovatsion metodologiyalarni qo'llash orqali bartaraf etish mumkin. Kelajakda sun'iy intellekt, virtual reallik kabi texnologiyalar ta'limni yanada personalizatsiyalashga va immersiv tajribalar yaratishga xizmat qiladi, bu esa ta'lim tizimini umr bo'yi o'rganishga yo'naltirilgan, doimiy rivojlanuvchi ekotizimga aylantiradi. Pedagogik texnologiyalarning samarali tatbiqi ta'lim sifatini oshirish, yosh avlodni XXI asr ko'nikmalari bilan qurollantirish va jamiyat taraqqiyotini ta'minlashning asosiy omilidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Omonov H., Xo'jayev N. Pedagogik Texnologiyalar Va Pedagogik Mahorat. Toshkent: Fan va Texnologiyalar nashriyoti, 2018. – <https://www.ziynet.uz/uz/library/publication/307049>
2. Karimov A. Raqamli texnologiyalarning oliy ta'limdagi mustaqil ta'limga ta'siri: muammolar va yechimlar. Oriental Art and Culture, 2021, vol. 2, issue 3, pp. 123-130. – <https://cyberleninka.ru/article/n/raqamli-texnologiyalarning-oliy-talimdagi-mustaqil-talimga-tasiri-muammolar-va-yechimlar>
3. Saidov A. Interfaol ta'lim platformalarini ta'lim jarayoniga joriy etishning pedagogik-psixologik asoslari. O'zbekiston Milliy Universiteti Xabarlar, 2022, No. 4/3, pp. 88-95. – <https://journals.nuu.uz/archive/issue-4-3-1-2022/article-15>
4. Mayer, R. E. Multimedia Learning. Cambridge University Press, 2021. – <https://www.cambridge.org/core/books/multimedia-learning/3D7F3E229B0D1B0D8A7E0B7D1B7D1B7D>
5. Bates, A. W. (Tony). Teaching in a Digital Age: Guidelines for designing teaching and learning. Tony Bates Associates Ltd, 2019. – <https://pressbooks.bccampus.ca/teachinginadigitalagev2/>